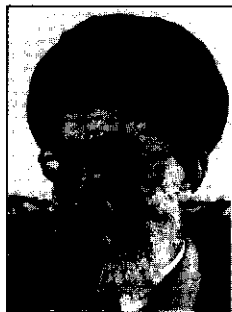

رهنمود سبز .....

راههای ارتقای معنویت

از منظر مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا

۱. هدف گذاری

... بنیة معنوی سپاه باید تقویت شود. یک یک آحاد سپاه، باید از لحاظ ذخیره معنوی و ایمانی، به آن حدی برسد که اگر خود او به تنهایی ماند و هیچ چیز دیگر با او نماند، قدرت و طاقت و دل زهره ایستادگی در مقابل همه دنیا را داشته باشد.

(دیدار با فرماندهان و نمایندگان ولی فقیه در سپاه، ۶۹/۶/۲۹)

۲. معنویت سپاه و مسئولیت فرماندهان و رؤسای ارشد

باید همه برادران ارشد سپاه پاسداران توجه داشته باشند که این نهال در سرزمین ایمان و توحید و توکل و اخلاص نشانده شد و بالید. اگر بخواهیم تشبیه کنیم، باید بگوییم: همان «المسجد اسس علی التقوی من اول یوم» است. اساس و بنای سپاه بر پایه احساس تکلیف، حرارت دینی، شور انقلابی، اعتماد مطلق به خدای متعال، امید به آینده روشن و تصمیم بر یک حرکت مؤمنانه و پرهیزکارانه گذاشته شد... این اساس سپاه است. این را باید نگه داشت.

... [برای] تکیه بر عنصر ایمان و اعتقاد راسخ و پایداری، باید سه چیز را رعایت کنید:

۲/۱. **تعمیق ایمان:** ... این ایمان و پایداری را بایستی هر چه بیشتر عمق ببخشید. این ایمان می تواند عوامانه و سطحی باشد که آن وقت زائل می شود. می تواند عمیق باشد که هر چه سختی ها بیشتر می شود، این محکم تر می شود.

۲/۲. **استمرار عمل:** در طول زمان نگذارید که این همت بکشند. شروع کار کارهای خوب، آسان تر است از استمرار بلند مدت کار. به این باید توجه داشته باشید. یک روز آدم خوبی بودن، کار خیلی سختی نیست. اما این یک روز را توسعه دادن به روزهای بعدی؛ و روزهای بعدی را رساندن به سال و رساندن به عمر، کار خصیصین، کار صدیقین و کار اولیاء است. وسط راه خسته نشود.

۲/۳. **آبشار معنویت:** [مسئولیت سوم] سرریز کردن این معنویت به بدنه است. شما قلّه اید. رؤسا هستید. از شما می جوشد. باید بجوشد و سرریز شود. همه چیزهای خوب؛ و برود به بدنه. تدبیر، ایمان، توکل، عقل، تحرک، انگیزه، نشاط کار، احساس امید. اینها باید از شما همینطور بریزد از این قلّه به بدنه. این جوان هایی که می آیند توی سپاه، نسل دوم سپاه، نسل سوم سپاه، که جنگ را ندیده اند، امام (قدس سره) را ندیده اند، آن روزهای محنت را ندیده اند، این تجربه ها را که به شما گفتم، آنها نجشیده اند و نیاز موده اند. آنها را شما باید تربیت کنید. سپاه که بنا نیست از بین برود. سپاه که بنا نیست کهنه شود. سپاه که بنا نیست تبدیل به غیر خودش بشود. سپاه باید سپاه بماند.

... اصل حرف ما این است... کار روی خود... کار روی استمرار عمل...، کار روی کسانی که اهل شما هستند. امت شما هستند. رعیت شما هستند. کلکم راع و کلکم مسئول عن رعیت. (دیدار با فرماندهان و رؤسای عالی رتبه سپاه، ۱۳۸۶/۱/۲۶)

۳. معنویت و جایگاه فرماندهان و رؤسای ارشد

۳/۱. **رهبری و فرماندهی:** فرماندهی نظامی مثل مدیریت های غیر نظامی نیست. فرق است بین یک فرمانده نظامی و مدیر یک سازمان یا یک کارخانه یا یک اداره. در فرماندهی، رهبری وجود دارد. جوهر فرماندهی، رهبری است. فرمانده نظامی، فقط آیین نامه و دستور ابلاغ نمی کند. بلکه مجموعه تحت فرماندهی خود را رهبری می کند. یعنی فکر و جان و دل آنها را هم مانند جسم آنها هدایت می کند. برای این کار، خود را آماده کنید. مجموعه تن ها و جان ها و دل هایی که تحت فرماندهی شما باید کار بزرگ دفاع از عزت و

افتخار را انجام بدهند، محتاج دانش و خرد و صفات والای انسانی شما هستند. پرهیزکاری و تقوا و حلم و بردباری و صبر و پافشاری و استقامت شما در مقابل دشواری‌ها و غلبه بر موانع میان راه، توکل شما به خدای بزرگ و اعتماد به حمایت و کمک او و دیگر خصال والای انسانی، چیزهایی است که شما برای رهبری مجموعه‌های تحت فرماندهی خود به آنها نیاز دارید.

(دانشکده افسری، ۱۳۸۱/۸/۷)

۳/۲. فرمانده عادل: فرمانده با افراد خودش جوری برخورد کند که او را عادل بدانند. او را رهبر خودشان بدانند... فرماندهی، عنصر از رهبری است... شما تا رهبر نباشید، تا ایمان و باور شما در دل آن افراد تحت فرماندهی نباشد، نمی‌توانید فرماندهی درست بکنید. فرماندهی یک چیز مکانیکی زوری نیست. یک مقداری باید از درون، آن احترام و اعتقاد بجوشد و او همان رهبری است. باید بتوانید رهبرش باشید. بتوانید پیشنهادش باشید و مسئله به او بگویید. باید قرآن را بهتر از او بخوانید. مسائل را بهتر از او بدانید تا رهبر او باشید.

(پیام انقلاب، ش ۱۱۳، ص ۵۴)

۳/۳. تقویت معنویت سپاه: باید به بعد معنوی، یعنی روحیه و فکر و اعتقاد و اخلاص و همان چیزهایی که سپاه را از بقیه نیروهای مسلح متمایز می‌کند و اگر آنها را از او بگیریم؛ معنایش این است که سپاه نداریم، باید توجه کرد.

(دیدار با فرماندهان سپاه، ۱۳۶۸/۴/۱۹)

۳/۴. ارزش ماندن در قلعه: بعضی‌ها با زحمت و اراده و ایمان و توکل، از قلعه فداکاری هم بالا می‌روند، اما بعد هم از قلعه پایین می‌آیند. تمام شد! وقتی که از قلعه فرود آمدیم، آمده‌ایم! و دیگر در قلعه نیستیم. نمی‌شود گفت که یک روز ما فداکار بودیم؛ امروز هم می‌خواهیم نانش را بخوریم! اینجا که انسان بخواند نان چیزی را که در راه خدا انجام داده؛ بخورد، دیگر قلعه نیست. این جا ته دره است. این جا آغوش گرم نفس است که انسان را به آغوش داغ جهنم می‌برد. این جا دستخوش هوی و هوس قرار گرفتن است. نه پرواز کردن در هوای معنویات و ارزش‌های والا! باید در قلعه بمانید. راه اسلام و راه معنویت، این طوری است.

(دیدار با فرماندهان و نمایندگی ولی فقیه در سپاه، ۶۹/۱۱/۲۹)

۳/۵. جوشش معنویت: شما می‌توانید این توجه به معنویت را مثل آبخاری در پادگان در مجموعه خودتان بریزید. از شما باید سرریز شود... باید از قله بجوشد و پایین بیاید... شما باید معنویت را بجوشید، تا از شما سرریز و لبریز شود و به دیگران بریزد و دیگران فیض ببرند. اگر این کار را کردید، سپاه ساخته و کامل خواهد شد.

(دیدار با فرماندهان سپاه، ۱۳۷۷/۱۲/۱۸)

۲. راههای اولتقای معنویت

۴/۱. معنویت، هدف بعثت: دو چیز به صورت هدفی روشن، در بعثت وجود داشت:

الف - ایجاد تحرک درونی، روحانی و نفسانی در توجه دادن باطن انسان به خدای متعال... ایمان، توجه به پروردگار عالم،... ذکر. آنچه خدای متعال به وسیله بعثت، در درجه اول به انسان‌ها می‌دهد، ذکر و تذکر و به خود آمدن انسان است... (انما تنذر من اتبع الذکر) (یس، ۱۱)

ب - هدف دومی که پیغمبر از لحظه اول به دنبال آن بوده است، عبارت است از: ایجاد یک محیط سالم و صحیح برای معیشت انسان و زندگانی انسانی... یعنی همان چیزی که در اصطلاح قرآن و حدیث، به آن «قسط و عدل» گفته می‌شود.

(کارگزاران نظام، ۱۳۷۴/۹/۲۹)

۴/۲. پیام معنویت: پیام انقلاب اسلامی، پیام معنویت، توجه به معنویت، وارد کردن عنصر معنویت در زندگی انسان و توجه به اخلاق و خداست.

(۱۳۷۴/۳/۱۴)

۴/۳. توجه به نماز و تهجد: عزیزان من! در درون خودتان صحنه‌ای از ارتباط با خدای متعال بیارید... رابطه تان را با خدای متعال محکم کنید... جبهه به شما این نعمت را عطا کرد. بر شماست که آن را حفظ کنید.

(دیدار با فرماندهان سپاه، ۱۳۷۴/۶/۲۹)

به نماز خیلی اهمیت بدهید. به زیر دست هایتان هم سفارش کنید... شما حالا این همه سرباز وظیفه و بسیجی هم دارید. باید ترتیبی بدهید که همه آنان را با نماز آشنا کنید. پادگان‌ها و مراکزتان را مراکز نماز و معنویت کنید.

(دیدار با فرماندهان نوسا، ۱۳۷۶/۳/۲۱)

ما باید این نکته را در نظر بگیریم که هر کسی وارد سپاه شد، در زیر شعاع تربیت و اراده معنوی شما، روز به روز، کمالات معنویش بیشتر شود و پیشرفت کند. نباید هیچ

افت روحی و معنوی در سپاه مشاهده شود. برادران! با قرآن و حدیث و مفاهیم اسلامی آشنا بشوید و قدرت درک ذهنی خود را بالا ببرید و از لحاظ عملی، واقعاً مراقب و مواظب و اهل عبادات و فرایض و نوافل و صفا باشید.

(دیدار با نمایندگان ولی فقیه در سپاه، ۱۳۶۸/۱۱/۷)

۴/۴. اخلاص: عزیزان من! اخلاص چیز خیلی مهمی است. اخلاص را فراموش نکنید. هر کاری می‌کنید. با اخلاص باشد. اخلاص، یعنی هیچ انگیزه دیگری را جز انگیزه الهی و رضای پروردگار و انجام مأموریت و مسئولیت خدایی وارد کار نکنید. اخلاص، یعنی رعایت کردن و وظیفه خدایی و دخالت ندادن منافع شخصی و گروهی و انگیزه‌های مادی در کار. (فرماندهان سپاه، ۱۳۷۴/۶/۲۹)

۴/۵. اتصال قلبی با اهلیت (ع): قدر این ارتباط و اتصال قلبی و پیوند معنوی را باید بدانیم. پشتوانه ایمان ماست. گوهر ارزنده‌ی است که تشکیل دهنده هویت انسانی و اسلامی ماست. محبت را روز به روز بین خودمان و خانواده مطهر و معصوم اهل بیت پیغمبر و بخصوص فاطمه زهرا (س) بیشتر کنیم و همچنین خودمان را با اطاعت خدا به اینها نزدیک سازیم. (۱۱۳۸۲/۵/۲۸)

۴/۶. ارتباط با رهبری و ولایت فقیه: برادران سپاه، مظهر ایمان و تقوا باشند... برای این کار، نمایندگی ولی فقیه در سپاه، محور و نقطه مرکزی و اصلی است... سپاه باید ارتباط معنوی را با نقطه و مرکز رهبری و ولایت حفظ کند و دائماً درس ایمان و تقوا در سرتاسر این پیکره عظیم و کارآمد دمیده شود. (۱۳۶۸/۸/۲۹)

۴/۷. ارتباط با روحانیت متعهد: با روحانیت متعهد و حوزه‌های علمیه و مراکز علمی و فرهنگی کشور، به منظور تغذیه فکری و معنوی فرماندهان و مسئولان و نیروهای سپاه ارتباط برقرار نمایید. (۱۳۶۹/۴/۶)

نقش روحانیون، نقش هدایت و دستگیری معنوی است. همه به روحانی احتیاج دارند... اگر روحانی در هر نقطه‌ای به وظایف خود عمل کند، آن جا را از لحاظ معنوی آباد خواهد کرد. گاهی وجود ما عمامه‌ای‌ها در جاهایی بی‌اثر می‌شود. یا احیاناً خدای ناکرده اثرهای منفی بر جای می‌گذارد. به خاطر این است که ما در آن مورد با وظایف و هویت و منش یک

روحانی ظاهر نشده ایم... برای گرایش به معنویت و تعالی معنوی، زمینه خلی زیاد است. ما باید مثل پیامبر سراغ افراد برویم.. طیب دوار بطئه.

(دیدار با مسئولان عقیدتی سیاسی ناجا، ۱۳۸۳/۱۰/۲۳)

۴/۸. معرفت دینی: آنچه که در سپاه مهم است، این است که دارای معرفت دینی باشد تا اشتباه نکند و فریب نخورد. کافی هم نیست که فقط فرماندهان معرفت دینی داشته باشند... همه بدنه بایستی دارای معرفت دینی باشند. (۱۳۶۸/۱۲/۱۰)

۴/۹. تهذیب و تزکیه: از تهذیب و تزکیه روحی و قلبی غافل نشوید... خودخواهی، خودپرستی، خودمحوری ها، عمده کردن خود و خواست ها و تمایلات و شهوات و سود و منفعت خود. این هاست که منشأ اغلب مفسد زندگی است. لذا به سمت تهذیب نفس حرکت کنید... سازندگی درون دل، امروز فریضه ای است که بر دوش همه ماست. (۱۳۷۸/۶/۱۱)

۴/۱۰. تقویت بنیه معنوی: هر چه می توانید در جوانان و بچه های شاغل در این دستگاه، معنویت را بیشتر تلقین و تزریق کنید. هیچ چیز به قدر معنویت، انسان را حفظ نمی کند... آنچه که همیشه موفق است، حفظ معنویت هاست. (دیدار با فرماندهان سپاه حفاظت، ۱۳۷۰/۱۰/۲)

۴/۱۱. حفظ پایه های معنوی قدرت: من اصرار دارم که شما عزیزان پاسدار، در هر جا هستید، روح و حقیقت پاسداری و سپاه را مورد توجه قرار دهید... در یک تشکیلات نظامی که به وسیله انقلاب بوجود آمد، فکر و عقیده و ایمان، یعنی عامل معنوی قدرت، در تمام اجزا رعایت و لحاظ شود... کسانی بارها سپاه را تا مرز انحلال بردند و به انزوا انداختند... اما سپاه ماند و می ماند... چون عامل معنوی قدرت در درون این سازمان بطور وافر وجود داشته است و امروز هم وجود دارد. آن عامل معنوی قدرت چیست؟ اعتقاد، ایمان، اخلاص، مجاهدت برای ادای تکلیف، مجاهدت برای خدا، مجاهدت منهای درآمد مادی آن مجاهدت و تلاش... اینها یک مجموعه و یک نظام را حفظ می کند... حقیقت قضیه، وجود ایمان است... این پایه های معنوی قدرت را، این ایمان را، این همبستگی، و وحدت دل ها در میان عناصر سپاه در سرتاسر کشور را قدر بدانید. نگذارید دل های شما را با بازیچه ها و فریب ها و جلوه های رنگارنگ دروغین، به سمت خودشان جذب کنند. (۱۳۷۸/۸/۲۲)

۴/۱۲. **همراهی عدالت با معنویت:** عدالت باید با معنویت همراه باشد. یعنی باید شما برای خدا و اجر الهی دنبال معنویت باشید. در این صورت می‌توانید با دشمنان عدالت مقابله کنید. البته معنویت هم بدون گرایش به عدالت، یک بعدی است... معنویت و عدالت در هم تنیده است.

۴/۱۳. **معنویت و تمدن اسلامی:** مادر تمدن اسلامی و در نظام مقدس جمهوری اسلامی که به سمت آن تمدن حرکت می‌کند، این هدف را گرفته‌ایم که دانش را همراه با معنویت پیش ببریم.

۴/۱۴. **معنویت و هزیمت دشمن:** سپاه بایستی همان پایه مستحکم باشد. سپاه بایستی به علو معنوی و به پایه‌گذاری تکامل بشریت دل خوش کند. در این راه حرکت کند... البته تقویت بنیه سپاه به آموزش و تجهیزات و سازماندهی و انضباط... است. اما بالاتر از همه اینها، به معنویت است. معنویت: راز و نیاز با خدا، ارتباط دل‌ها با خدای متعال، هدف را خدا قرار دادن، فریب ظواهر را نخوردن، دل‌بستگی به زر و زیور دنیا و زخارف دنیا پیدا نکردن. اینهاست که یک مجموعه مؤمن و یک فئه مؤمنه را به وجود می‌آورد. آن وقت: کم من فئه قليلة غلبت فئه كثيرة باذن الله. کم هم که باشید، با داشتن آن جنبه معنوی، زیاده‌ها را در مقابل خودتان مجبور به هزیمت می‌کنید.

۴/۱۵. **غفلت و غرور:** غفلت، موجب می‌شود که انسان بکلی متوجه و متنبه نباشد که گناهی از او سر می‌زند... انسان غافل، هرگز به فکر استغفار نمی‌افتد... غرق در گناه است. غرق در گناه است. یقظه، راه بیداری انسان غافل.

غرور، اندک کار کوچکی که انسان انجام می‌دهد، مغرور می‌شود. مغرور، خیلی دور از آبادی است. خیلی دستش کوتاه از رهایی و سلامتی است.

۴/۱۶. **اجتناب از دنیاطلبی و شهوات:** ... شما در سیستم خودتان، در محیط سپاه و هم درون... خیلی مراقب باشید. شیطان‌ترین شیطان‌ها از دو طریق می‌آیند: یکی مال و یکی جنسی.

۴/۱۷. **اجتناب از گناهان و تخلفات:** گناه، به روح و صفای انسانی و معنویت، ضربه وارد می‌سازد. شفایت را از بین می‌برد. گناه در زندگی، علاوه بر جنبه معنوی، عدم موفقیت را به

بار می آورد. گناهان و تخلف های گوناگون، کارهایی که ناشی از شهوترانی، دنیا طلبی، طمع
ورزی، حرص به مال دنیا، چسبیدن به مقام دنیا، بخل نسبت به دارایی های موجود، حسد،
غضب و...، دو اثر قطعی در وجود انسان می گذارند:

الف- اثر معنوی که روح را از روحانیت می اندازد و از نورانیت خارج می کند. معنویت
را ضعیف می کند. راه رحمت الهی را بر انسان می بندد.

ب- در صحنه مبارزات اجتماعی، که حرکت زندگی احتیاج به پشتکار و مقاومت و
نشان دادن اقتدار اراده انسان دارد، این گناهان گریبان انسان را می گیرد. (۱۳۷۵/۱۰/۲۸)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی